

**HUSNIXATNING AHAMIYATI. YOZUVLAR TARIXIDAN MA'LUMOT. LOTIN
YOZUVIGA ASOSLANGAN O'ZBEK ALIFBOSI**

Usmonova Odinaxon Sobirovna

Farg'ona davlat universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Husnixat va uni o'qitish metodikasi fani amaliy fan, chunki u o'quvchilarni o'qitish, tarbiyalash, o'stirishning amaliy vazifalarini bajaradi. Boshqa fanlar kabi husnixat o'qitish metodikasining ham o'z predmeti bor. Husnixat o'qitish metodikasining o'rgatish predmeti ta'lim berish sharoitida chiroyli yozuvni egallash, grafik jihatdan to'g'ri, chiroyli yozishga o'rgatish jarayoni hisoblanadi.

Kalit so'zlar: grafika, kompleks, gigienik, xattot, nastalig', xatti boburiy, suls xati.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini husnixatga o'rgatishning asosiy vazifasi ularga husnixat yuzasidan amaliy bilimlar berish, tez, to'g'ri va chiroyli yozuvga o'rgatishdir. Husnixat va uni o'qitish metodikasi ta'limning turli bosqichlarida o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalari darajasini o'rganadi, o'qitishning muvaffaqiyati va kamchiliklarining sababini aniqlaydi, grafik xatolarni tekshiradi va ularning oldini olish, yo'qotish usullarini topadi.

Husnixatga o'rgatishning maqsad va vazifalari

Husnixat darslari birinchi sinfda savod o'rgatish davri tugagandan so'ng, 3-chorakdan boshlab alohida olib boriladi. Ammo dastlabki husnixat malakalari o'quvchilar maktabga qadam qo'ygandan boshlab amalga oshiriladi, ya'ni yozuv darslarida husnixat malakalari o'stiriladi.

Birinchi sinfda yozuv darslari husnixat malakasini o'qitish orqali olib boriladi. Chiroyli va toza yozilgan xat yozayotgan shaxsning madaniyatini va uni o'qiydigan kishiga nisbatan hurmatini ham belgilaydi. Hozirgi kunda fan-texnika taraqqiyotining o'sishi orqali kundalik hayotimizda turli-tuman (qog'ozlardan) hujjatlardan keng foydalanamiz, har xil konspektlar, ish qog'ozlari, hisobotlar keng o'rin olmoqda. Bularning hammasi faqat chiroyli va aniq yozish bilan birga, tezlikni ham talab etadi.

Umumiy ta'lim maktabini isloh qilishning asosiy yo'nalishlarida ko'rsatilganidek, yozuv darslarida harflarni aniq, toza va chiroyli yozishni mukammal o'rgatish talab etiladi.

Ammo qisqa muddat ichida o'quvchilarda chiroyli, tez va toza yozish malakalarini o'stirish mumkin emas, buning uchun bir necha yil talab etiladi.

Chiroyli yozuvga o'rgatish uchun bolalarning maktabga qadam qo'ygan kunlaridan boshlab quyidagi vazifalarni bajarishlari talab etiladi.

1. Yozuv vaqtida partada to'g'ri o'tirish.
2. Ruchkadan to'g'ri foydalanish.
3. Daftardan to'g'ri foydalanish.
4. Yozma va bosma harflarning shakli bilan tanishtirish.

5. Yozma shakldagi harflar yordamida bo‘g‘in, so‘z va gap tuzishga o‘rgatish.

Yuqorida ko‘rsatilgan malakalar shakllangandan so‘ng husnixat darslarida ular mustahkamlanadi.

Husnixat malakasini shakllantirish uchun birinchi navbatda harflarning shaklini to‘g‘ri tasavvur etishga, bir xil qiyalikda (65°) yozishga, so‘zlarni qatorlarga to‘g‘ri joylashtirishga o‘rgatiladi.

Daftar chiziqlarini birin-ketin almashuvi davomida, harflarning qiyaligini va ular orasidagi masofani to‘g‘ri saqlash, kichik va bosh harflarning nisbatini to‘g‘ri chamalab yozishga o‘rgatish juda mumkindir. Shuningdek, husnixat darslarida ma‘lum guruhga oid harflarni yozishga o‘rgatishda o‘quvchilarda uchraydigan ayrim tipik xatolarning oldini olish va tuzatish ustida ham ish olib borish lozim. Yozuvning tezligi oshishi bilan ayrim bir-biriga o‘xshash harflarning shaklini buzib yozish hollari uchraganda esa, ularni qayta mashq qildirish lozim.

Birinchi va ikkinchi sinflarda chiroyli yozuvga o‘rgatishda chiziqli daftarlardan to‘g‘ri foydalanishga alohida e‘tibor berish zarur.

Birinchi sinfda kichik harflarning balandligi va qiyaligi chiziqlar yordamida chegaralangan bo‘lsa ham, bosh harflarni yozishda o‘quvchilar xatoga yo‘l qo‘yishlari mumkin.

Bir chiziqli daftarga yozishga o‘tilganda esa o‘quvchilar oldiga qator vazifalar qo‘yiladi, endi ulardan harflarning orasidagi masofalarni chamalab yozishlari talab etiladi. Chiroyli yozuvga o‘rgatish umumiy didaktik qoidalar bilan birga yozuv malakasini shakllantiruvchi o‘ziga xos qoidalarni ham o‘z ichiga oladi.

Umumiy didaktik qoidalar, takroriylik, ko‘rgazmalilik, yosh va o‘ziga xos xususiyatlarni hisobga olish, tushunarlik, onglilik husnixat qoidalarini amalga oshirishda juda muhimdir. Ayniqsa, ko‘rgazmalilik tamoiyli chiroyli yozuv malakasini singdirishda muhim rol o‘ynaydi.

Har bir o‘quvchi u yoki bu harfni tushunib, yozilishini, harflarning bir-biriga bog‘lanishini, kichik va bosh harflarning bir-biriga nisbatini, balandligini. Qiyaligini, ruchkani ushlab va to‘g‘ri ko‘chirish qoidalarini yaxshi bilishlari lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ta‘lim taraqqiyoti. Boshlang‘ich ta‘lim. T., «Sharq», 1999, 7-maxsus son.
2. Abdullaev Y. Hamrohim (yangi alifbo va imlodan qo‘llanma). T., «O‘qituvchi», 1996.
3. Qosimova K. Boshlang‘ich sinflarda ona tili o‘qitish metodikasi. T., «O‘qituvchi», 1985.
4. Ashrapova T. va b. Ona tili metodikasi. Toshkent, «O‘qituvchi», 1984.
5. Azizov O. Tilshunoslikka kirish. T., «O‘qituvchi», 1963.